

Sm. Villandi
A. N.

Perejõe G. kooli ajaloo
võlga raamat.

Olen üldiselt Teile juba saatnud mõningat
materjali Perejõe kooli ajaloo kohta. Teaksin
seda veel täienduseks.

On teada, et 1830. aastains võib mängata Komlas
kooli alal edu. 1834. a. teisel kihelkonnas 7 kella-
kooli. 350 koolikohustuslikust lapsest käis tegelikult
koolis 215. Alles 1850. a. avatakse kaupa laamitatud
kihelkonnakool. 1858. a. õppinud seal ainult üks
poislaps ja 1878. a. jäänud kool õpilaste puu-
dusel täiesti sisse. 1893/94. õppeaastal olid
uus rektor H. Bergmann kooli uuesti avanud.
Sellel õppeaastal õppinud seal 45 pois- ja 19 tütar-
last. Õpilaste arv püsis kõrgim umbes samal kõrgu-
sel, tütarlaste hulk aga langis alla 10. Rektor
A. Antoni juhatusel muudeti see kool 4-klassi-
liseks kihelkonnakooliks, mis alustas tööd
10. I 1905. a. 42 õpilasega ja 2 õpetajaga.

Liitkuõpetaja B. Paslack, kes oli vene uue vaster-
ne, õnnistas vallakoolide ruumid palvemajades.
Liitkuõpetaja Th. Wühner õnnistas viimase
Tüüra vallakooli - Viljapuse nimele. Praegu
on Tüüra kooli hoone ehitatud. Kodanlased
perikooli kasutati seda nn. raestemajana,

kus elasid ralla koolalused. 1944-1949. a. elas seal see ralla endine pääkõrg, teonõrdu uisimaaraja sm. Kõrass, Arkaadi oma perekonnaga.

Klatis 1950. aastast jäinaja tühtjas ja Doroskoor nimeline kolhoos, kõlpin kolhoos, Looning "kasutas seda kanamajana. Praeguni momeendol emaja tühi ja uuldavasti karatseb Karula sooksoos sinna tihe remonti, et kasutada seda korteritens.

Massilisele vene usku siirdunudile 1845-48. a. järgnes Karulas vene kirkkoolide aaramine. Juba 1846. a. asutati vene kihelkonna kool, mis oli alne üheklassiline, kuud 1885. a. muudeti 2-klassiliseks. Vanema Karula-Võõ apostliku õrgenuse jagunemise järele kahens asutati 1897. a. uue Kaika apostliku õrgenuse kirkkuni juurde Karulasse kolmas vene kihelkonnakool, mis teõttas 2 kooliõpetajaga, kus õppisid põg-mi ka tütarlapsed. Praegu seda koonet enam pole (olla uetud Haab-aarde), on aiult rundament. Praegune Kaika kool asub endses preestrimajas. Kihelkonnakoolde kõwal, kus õppemansu odavuse tõtte ja peamiselt kiigruule emandamise esurängiga õppis ka palju luteriuseliste vanemate lapsi, teõttasid ka abikoolid.

Et sassa okupatsioonivõimude korralduste ja määrus-
tega lüsti keel keelades tagaplaanile suruti, tekkis
moldse Valga kommertskooli, hõlpin poeglaste vaalgiin-
naasiumi direktorile T. Grünbergile mõte avada
Karulasse koos kohalikest äärsamate tegelastega
üsti erakool. Sassa võimud ja kohalik kiriku-
õpetaja seised sellele kõvasti vastu. Viimast häiris keeli asu-
mole - Võsi vene kiriku juures. Karastust püüti nur-
ja ajada gaugusti väikelaste võitlega, nagu raud-
tul sõrdulosa nutkandamine Grünbergile. Direktor Grün-
bergile tuligi supdrast vankral sooritada mitu
reisi Võru ja Riiga sõilmoeks tuli rongile asudes
mõnest maajaamast Riia pool (nuttu Valgast).

Tuba siiski ei antud ja kui siigsel oku-
patsioonivõimude palgalune kõikus, avasni
Grünberg omal võimol Karulas kerkkooli, mis
töötas algul 4 klassiga. Võsi kiriku juures
töötas Karula erakooli registreerimata
kuni 1922. a. suveni, siis see sulleti ja asenda-
ti maakonna poolt ülalpidatava 6-klassilise
algkooliga (praegune Rikajäme koolimaja).

Tüüra ehk Viloppuo 4-klassiline algkool
Karula end. vallamaja logorolal suluti 5. nov.
1923. a.

Pikkajäme 6-klassilise algkooli juhatajaks
on algupealt peale kuni 1944. a. augustini

Vladimir Suijasaar. Olen õiklikult tema õpilane alates 1930. aastast. Pärjäre koolist siirdusin hiljem Valga Lõukooli.

Varematest õpetajatest, ^{enne Suijasaart} tean nimetada veel:

3 leetust, vendi Tõrmanerd (mis elasel Karula raudjaamas, kuna nende sa oli jaamaülem), preester Nüpsõut, kes elas kõval röövale kuuluvast majast,

L. Valtin'it, Emile Lattikut (kunaagse haridusministri õde), Marie Suja't, Marjuni'd, Villbergi, Karl Kokki.

Emile Lattik oli olnud väga lihtne, talvel kandnud kambanahast kumkat ja halli villast rätikut. Olnud ^{uue} praeguse kooli internadi hoone (tema kaitada olnud tuba ja köök). Õpetaja on armastanud laulu ja klaverimängu ning õpetanud seda ka mõnele andekale (näit. praeguse Lõllemõe algkooli juhatajale). Tageli on ta loinenud ka soololauludega. Nimetatud andmed peen kod. Leetus Lydralt, kes se on 59a. vanaja on õppinud Mossi (Pärjäre) koolis.

Kodanlike koha ajal töötasid Pärjäre koolis õpetajatena Vladimir Suijasaar, Johannes Johan Vassar, Olga Palu (endine Kannukene). Hiljem (30-ndate aastate lõpu peale) tuli juurde sp. Elmore Rõgo (hiljem Kuningas, abimees Karula valla sekretäri Kuningaga). Õpetaja Palu, Olga oli rakkoravema abikaasa. Seal oli suur

Käärspala talu, mis asus keelimaast umbes
3 km. kaugusel. Õpetaja oli pidevalt I+II kl.
juhatajaks. Tema klass asus puumajas. Õpetaja
oskas ka hästi klaverit mängida. Praegu
on ta pensionär ja elab Kuusmeja talus, Võru
rajoonis. III+IV kl. juhatajaks oli sp. Tassar.
Johannes (Juhan). Õpetaja mängis viiulit ja
õpetas selle alal (viimasega laulu). Tema klass
asus kivist majas, maanteksoolses osas; V+VI kl. juha-
tajaks oli koolijuhataja Siigusaar, Vladimir.
Tema klass asus kivist majas ühepoolses osas.
Klassis asus ka kooli seinkapp, kust müüdi
viiskerod ja sulgi ning muud koolitarbed.

Õpetaja Tassar elab praegu Laagõnes,
omas talus (mõtle siin just hooned), mille ta ostis
nähtavasti palga säästudest 1930. nda algusest
algul. Vladimir Siigusaar oleval praegu
Lahades.

Koolitraditsioonidest mäletan alati vask-
päevade tähistamist (suure reiga kõrgelt Rii-
jäne kaldalt allalaskmist ja saagistamist).
Põhulikult tähistati kevadel ümardipäeva,
mis kõnega lõines alati sp. Palu.
Siigusaar Vladimir pidas kirikus ka rööbitamist.

Ta oli tuntud ralla ^{üle} rääkaina meheks.

Ostis omale suure 'Pormi' talu. Tal oli
ka veoauto ja rahapangas.

Lülapeid olid talu peol laulnud.

"See mõgin, mis mul üle jäi,

See Scheelipangas tralli löi."

Õpilaste vastu ta ei olnud sõbralik. Tegis suured
pisised kartused teda (mõllen uuest, kes olid koost
juba lõpetanud.) Trimeste vastu oli ühele ja uhele.

Kool sai kamaasjapäevil palju kannatada. Koolimaja
oli sõjaväe karekla. Sõjaväed viisid murema ka kooli inter-
naadi varustust ja mööblit. Osa lastest laiali ka mõnede
vastutustundetute kodanike pealt.

Edaspidi kirjutan Teile üheksajätkumalt
kooli mõttekogude aegsed perioodid.

Vabandan, et ei saa seda rohkem teha.

Matujal on juba kogutud. Sere vastust
sobama jäädes käesoleva matujali kohta.

Lugupidamisega Koeler.

Aadress:

Karula sodijox.

Valga rajoon.

Dianjane kool.

